

Çekirdek metinden anlatı kurmak...

Her öykü-roman bir çekirdek metin yönsemesinde yol alıyor, bu yönde gelişerek kavramsallık boyutu kazanıyor. Daha sonra estetik-etik, düşünsel eylemsel boyutta somutlanarak okurla metnin ayrı bir 'Tabula Rasa'da buluşmasının önünü açıyor.

O kullarımızın edebiyat ya da Türkçe derslerinde "anafikir" diye tutturulur. Öyküyle romanın bir anafikir ortaya koymak, bunu dillendirip pekiştirmek amacıyla, salt bunun için kaleme alındığı düşünülebilir mi? Ama tümü de elbette bir çekirdekten yola çıkar, bu ayrı. Çekirdek metin söz ya da eylem, olay ya da anlatı nesnesi, ögesi veya kurgu gereci vb. olabilir, fark etmez. Sonrasında, yazarın bu çekirdekten kalkarak bir çerçeve geliştirmesine, metni yürütmesine kalır iş.

Yazar, önceki verimlerinden sıyrılıp yeni petekler için oğul verir, bu yolla kendine farklı bir estetik nesne örüntülemeye koyulur. İşte okur da kendi tabula rasasını bu yapıttan dereceği kavramsallık özülü doldurur sonuçta. Peki bu, anafikir olarak mı alınmalı? Anafikir, öğreni niteliğinde belleğimize bilincimize geçer. Oysa kavramsallık birikimselliğin de önünü açıp etkisini çağlar aşırı sürdürülebilir. Örneğin Çehov, Sait Faik öyküsünde, Kafka, **Yaşar Kemal** romanında okur, bir anafikre ulaşmaktan çok bunlardan derdiği kavramsal özü yakalayıp saklar içinde.

Hasan Gören, **YKY** tarafından yayımlanan *Zan*'daki (2017) gibi ikinci romanı *Altı Yaprak Üstü Bulut*'ta (2019) yine aynı çekirdek metinden, geçmişte yaşanan olgusal bir gerçekliği kurmaca içinde yazınsal olarak yeniden yaratma düşüncesinden yola çıkıyor. Sultan Komut, *Öte* (Everest, 2019) adlı öykü kitabında aynı ana gövde üzerinde kadınla kadın, erkekle erkek olgusuna dayalı sarmallıkta devlet-erkek şiddetini kendisine çekirdek metin alıyor.

HASAN GÖREN: 'ALTİ YAPRAK ÜSTÜ BULUT'

Hasan Gören, *Zan*'da, 1970'lere yönelmişti, yeni romanı *Altı Yaprak Üstü Bulut*'ta bu kez daha da geriye gidip 1940'lara odaklanıyor. İkinci Dünya Savaşı her yana yayılmıştır. İçte de buna dönük tartışmaların yaşandığı döneme yoğunlaşan yazar, Bulgaristan sını-

rındaki bir orman-köy uzamını seçiyor kendisine. İşgal ettikleri Bulgaristan sınırından Türkiye'ye geçip dedesinin bıraktığı haritayla gömü peşine düşmüş Nazi subayı Jürgen bir yanda, öğretmen dayısının ufkunu açmasıyla Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde okuma hayali kuran (s. 66) çocuklukla ergenlik arasında on iki yaşındaki köylü Gülsüm'ün serüvenleri öte yanda.

Yazarlık hayalleri de buna eklenmeli Gülsüm'ün. Aslında Hasan, okuru küçük kız Gülsüm karakterinin peşinden sürüklüyor. İlk romanında da özenli bir tasarıma, uzgörüye dayalı getirmişti anlatısını yazar, bu yapıttında ağırlığını koruyor yine. Hiçbir ayrıntıyı atlamaksızın sinemasal görüntü akışına uyan kurgu mantığıyla kare kare, an an sıraladığı sözdizimleri bunu apaçık ortaya koyuyor. Böylece anlatı soluk soluğa okunabiliyor. Ancak buna karşın yazarın bolca dolgu ayrıntı yüklediği de söylenebilir sözdizimlerine. Böyle olunca gereksiz yinelemelerle karşılaşılıyor.

Söz edilen her fazlalığın metni nasıl zaafa uğratacağını romandan bir alıntıyla göstermeye çalışayım: "Arka arkaya sayılan bahanelerin her biri tek başına yeterli olacakken, bir araya geldiklerinde zayıflıyorlardı." (s. 107) Burada "bahane" yerine "ayrıntı" sözcüğü de yerleştirilebilir pekâlâ.

Yöre ağzına kaçılmayışının, bir iki "Kızancık" seslenişleriyle yetinilmesinin yerinde bir yaklaşım olduğunu belirteyim. Yer yer alaysamalı anlatımsa okumaya kıvraklık kazandırıyor enikonu.

PARALEL KURGUyla ROMANA YAYILAN OYUNLULUK...

Hasan Gören, paralel kurgu eşliğinde yine bol rastlantılı olaylara, dizilişlere dayalı yapılandırıyor anlatısını. Giderek hızlanan tempoda, yüksek ritimli bir po-

lisiye havasında okunuyor roman. Öyle ya bir gömü haritası, sonra hedefe ulaşmak için acele eden taraflar, bu arada yaşanan terslikler, çelişkiler merak duygusunu kışkırtırken bu **yol**da döşenen farklı ilmekler büyük hız kazandırıyor metne. Bu da apaçık bir oyunsuluk katıyor anlatıya kuşkusuz.

Jürgen, Gülsüm'e göre "Gürgen Adam"dır. Haritayla gömü düşlerinin kamçilediği hızlı tar-

tım elbette anlatıya uçuculuk katıyor, ancak birbirini izleyip sıkıştıran ayrıntılar, özellikle bunlarda sıklıkla karşımıza çıkan rastlantısallık, *Zan*'dakine benzer biçimde önümüzü kesiyor sıklıkla. Gerçeklik duygusunu zedeleyen kimi ayrıntıların da altı çizilebilir bu arada. Örneğin "Bir ucundan giren(in) diğer ucundan Bulgar'a çıka(cağı)" (s. 14) mağaranın ya da kovuğun bir oyuncak mekân olarak alınış, burayla ilişkileneş biçimi anlatıyı hafifletiyor.

Zan'dakine benzer ortaklıklarsa yine iki başlıkta toplanabilir kanımca:

1. Açık biçimle üst anlatıcı konumunda dıştan söyleme dönük tutum yeni romanda da sürüyor. Örnekte anlatı akışında bunu kesen şöyle seslenişler karşılıyor okuru: "Şüpheniz olmasın", "Tabii mağruru ben söylüyorum, Gülsüm ne bilsin ne demek mağrur", "Tahmin edersiniz", "Dedim ya", "Yazdıklarına bakarak kadın hakkında yanlış düşünceler edinmenizi de istemem" vb.

2. Heinrich Schliemann'dan Eduard Formanek'e, bunlardan ilkinde asistanlık yapan, ikincisinin dostluğunu kazanan Jürgen'in dedesiyle Goltz Paşa'dan Von Kressenstein'e savaşta çevirmenliklerini üstlenmiş Nazilere yakınlık duyan öğretmene uzanan gerçek ya da kurgusal kişiler bir belgesel havasıyla kurguya katılıp bunu daha da pekiştiriyor. Böylelikle olgusalla kurgusal gerçekliği bütünleyip okunurluğu daha da köpürtüyor yazar.

Hasan Gören'den ilk bakışta örtük görünen ama yine de başarılı bir siyasal roman. ■